

30. Primorski slovenistični dnevi (2021). 30. Primorski slovenistični dnevi – slovinci.si

Tuta Ban, V. (2001). Humor tema primorskih slovenističnih dni v Gorici. *Primorski dnevnik*, 47(90), 3.

Tuta, V. (2002). Zborovanje slovenskih slavistov: Primorski slovenistični dnevi letos na Vipavskem. *Novi glas*, 7(16), 7.

Udovič, D. (1998). Lep uspeh »beneških« slovenističnih dnevov: na dvodnevem zasedanju v Špetru vrsta strokovnih razprav. *Novi Matajur*, 24(14), 3.

ur. (1998): Prihodnji teden v Špetru 9. Primorski slovenistični dnevi. *Primorski dnevnik*, 54(73), 3.

V središče pozornosti bodo postavili delo Borisa Paternuja in Marka Sosiča (2023). Zbor slovenistov. *Primorski dnevnik*, 79(80), 22.

Verč, P. (2013) Identitete prostora v pisavi: sklenili so se 23. Primorski slovenistični dnevi, ki so v središče med drugim postavili sodobni tržaški roman. *Primorske novice*, 67(87), 12.

Verč, P. (2013). Potopljeni v italijanski svet. *Primorske novice*, 67(91), 20.

Vidic, T. (2003). Ožgani od zgodovine: Primorski slovenistični dnevi. *Primorske novice*, 57(26), 13.

Vidic, T. (2003). O Zidarju in narečju v slovenski literaturi: v Kosmačevem mestu se. *Primorske novice*, 57(24) 12.

Dr. Vida Medved Udovič | Koper

Profesor Silvo Fatur – neutrudni snovalec in premišljevalec o sodobnem učenju in poučevanju književnosti v osnovni in srednji šoli

Kolega Silva Faturja globoko spoštujem kot odličnega literarnega raziskovalca, svetovalca za slovenščino, predstojnika in razumevajočega ter človeškega sogovornika.

V prispevku so predstavljeni le nekateri fragmenti, ki so povezani z njegovim prodornim pogledom predvsem na pouk književnosti od sedemdesetih do začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko je izdal za namene sodobnega učenja in poučevanja književnosti knjižico, ki vsebuje njegove dragocene objave glede na navedeno tematiko.

Faturja osvetljuje predvsem kot:

- neutrudnega snovalca in premišljevalca o sodobnem učenju in poučevanju književnosti v OŠ in SŠ, upoštevajoč zmožnosti in afinitete mladega bralca in bralke. Njegova knjižica, povedno naslovljena *Brvi, ne mostovi*, že leta 1990 kaže smer približevanja predvsem kanonskih literarnih del mladim na osnovi elementov recepcijske estetike, ki je dotedanja slovenska teorija poučevanja književnosti sploh še ni upoštevala, vendarle pa je kasneje v slovenskih tovrstnih raziskavah postala središčna veda. Prav na slednjo se je naslonil

UN za slovenščino (književnost) šele leta 1998.

- V predgovoru h knjižici je Fatur zapisal, da so prispevki v njej nastali »z željo prispevati k obogatitvi in preobrazbi tradicionalistično, pozitivistično in parafrazirajoče poplitvenega pouka književnosti v naših šolah« (str. 3). Poudaril je tudi, da je za sprejemanje književnosti »zmeraj najprej doživeti in šele nato analiza, pri čemer morata vedno sodelovati srce in um, desna in leva hemisfera možganov« (Fatur, 1990, 3). Za Faturja so bile vse tri plasti umetnostnega besedila, to so estetska, etična in spoznavna seveda pomembne, vendar iz nekaterih njegovih interpretacij je opazno mesto zavzela prav etična dimenzija. K njegovemu premisleku o smiselnosti in pomenu poučevanja književnosti na vseh stopnjah izobraževanja je bistveno prispevala razmera mlada literarna veda recepcijska estetika s poudarkom na različnih branjih, ki vedno znova oživljajo in pomlajajo literarno umetnino glede na bralčev horizont pričakovanja. Prav slednje je bilo kolegu Faturju vodilo za prepotrebno prenovo UN za slovenščino in seveda, kot rečeno, za preseganje tradicionalistično, pozitivistično naravnane pouka književnosti, ki ni več zadovoljeval potreb mladih v stiku z umetnostnim

besedilom. Zavzemal se je za preučevanje in vpeljavo didaktičnih konceptov poučevanja književnosti na vsej vertikali, torej tudi na univerzitetni ravni. Izhajal je iz izsledkov takrat aktualnega hrvaškega raziskovalca o poučevanju književnosti v OŠ in SŠ dr. Dragutina Rosandića, ki je kasneje pri zasnovi UN za slovenščino v letu 1998 močno vplival na priporočeni model učenja književnosti predvsem v OŠ. V knjižici *Brvi, ne mostovi* so objavljeni članki, ki se osredinjajo na tehtne književnodidaktične teme, ki jih je pri književnem pouku mogoče aplicirati na posamezne učne enote; te so: *Pouk sonetov nesreče, O šolski interpretaciji leposlovnega besedila, Poskus šolske interpretacije Kettejeve ljubzenske pesmi, Odkrivanje (ne)znanega po raziskovalni poti kot vodilna metoda pri pouku književnosti v srednji šoli, (Ob primeru Josipa Murna – Aleksandrova), Prežihov Voranc, kot ga lahko predstavljamo v srednji šoli in Metode dela z učbenikom (Ob primeru učbenikov Književnost I, II, avtorja S. Faturja).*

- V poglavju *O šolski interpretaciji leposlovnega besedila*, članek je bil najprej objavljen v JiS 76/77, št. 7, se je posvetil komunikacijskemu modelu poučevanja književnosti v OŠ in SŠ. Kot zanimivost naj povem, da je predstavil konkretne primere obravnave Kettejeve lirike za nižje in višje razrede OŠ ter za SŠ. Z veliko mero pretanjenosti je poskušal razgrniti obravnavo Kettejeve pesmi *Metuljček* za otroke, stare 9–10 let. Zakaj se je odločil zanjo? Takole zapiše: »Manj vsiljivo vzgojna je kot večina tam (v berilih) Kettejevih, čeprav je tudi vzgojna in poučna, pa estetsko učinkovitejša je. To pomeni, da z drugačnimi sredstvi teži k istemu, pravzaprav še pomembnejšemu cilju, k večsmerni bogatitvi oblikujoče se otrokove osebnosti. Pesem se da prebrati prav učinkovito, saj je nenavadno učinkovita« (Fatur, 1990, 31). Iz *Metuljčka* navaja verze kot kompozicijski vrh pesmi, ki ga otroci ob prepričljivem učiteljevem branju, trdi Fatur, zagotovo lahko zaznajo:
... a modri valovi drevijo, drevijo,
Vjemo, ah, zgrabijo ga ...
Adijo, metuljček, adijo.
- Zanimivo je, da je v eni izmed opomb v knjižici *Brvi, ne mostovi* posebej omenil, da je bilo na ljubljanski slavistiki vendarle končno sistematizirano delovno mesto za metodiko slovenskega jezika in književnosti, danes didaktika jezika in didaktika književnosti. Od 90. let prejšnjega stoletja dalje se je tako na univerzitetni ravni odprla možnost znanstvenega preučevanja konceptov in pristopov učenja in poučevanja slovenskega jezika in književnosti, ki je omogočala pridobitev znanstvenih akademskih nazivov magistrskih in doktorskih kandidatov in kandidatk. Recenzentka

Faturjeve knjižice, ki je utirala pot didaktiki književnosti, je prof. dr. Boža Krakar Vogel, ki je prva zasedla mesto sistematizirane visokošolske učiteljice za didaktiko slovenskega jezika in književnosti in bila tudi prva predstojnica katedre za didaktiko književnosti in jezika na Oddelku za slovenistiko FF UL. Tudi njena knjižica *Skice za književno didaktiko* (Krakar Vogel, 1991), ki je izšla leto za Faturjevimi *Brvi, ne mostovi*, se naslanja na sodobne literarnovedne izsledke recepcijske estetike, seveda z drugačnim metodološkim prijemom.

- Fatur je bil izjemno vztrajen pri zavzemanju za čim sodobnejši način pouka književnosti, čemur bi po njegovem mnenju morala dosledno slediti strokovna publicistika in prinašati inovativne poglede na pouk književnosti tako iz prakse kot tudi teoretičnih izhodišč. O tem govori Faturjev prispevek na slavističnem kongresu v Murski Soboti *Didaktične razsežnosti JiS* (Fatur, Zborovanje slavistov 1992, 1993); v njem opozarja na pomen didaktičnih tem v cenjeni reviji *Jezik in slovstvo*. Takole zapiše:
- »Novoustanovljena revija *JiS* je bila od vsega začetka zasnovana trinamensko; skrbela naj bi za kulturo slovenskega jezika, odgovarjala na najbolj živa vprašanja s področja književnosti in, tretjič, svojo skrb naj bi namenjala pouku materinega jezika na naših šolah in idejno-estetski vzgoji naše mladine.« Fatur ugotavlja, da se je revija *JiS* v nadaljevanju na svoji poti bistveno manj posvečala didaktični problematiki in so bile objave pretežno strogo znanstveno naravnane tako literarnovedne kot jezikoslovne. Svojo ugotovitev je utemeljil takole: »Ni npr. interpretacij, ki bi bile trdna strokovna osnova šolskim interpretacijam. Ali pa preglednih strokovnih orisov novih in najnovejših leposlovnih teženj in hotenj ter njihovih umestitev v kontekst pretekle in vzporedne književne tvornosti. Taki sestavki pa so na določen način prav stvar didaktike, če jo razumemo v najširšem smislu, se pravi kot prevajanje znanstvenih dognanj v besedila za širšo splošno in tudi vsakdanjo šolsko rabo« (Fatur, 1993, 195). In nadaljuje: Očitno je, da »je didaktika v *JiS* vseskozi v senci jezikoslovja in literarne vede«, kar dokazuje tudi bibliografsko kazalo *JiS* od l. 1955 do 1984, saj je od približno 2500 razprav, člankov in poročil didaktično naravnanih le 10 %. Fatur povzema ugotovitve manjše ankete, ki jo je opravila Boža Krakar Vogel (*JiS*, 1–2/91–92). Tako za OŠ beremo, da učitelji najbolj pogrešajo priročnike s praktičnimi navodili za izvedbo posameznih tem in priročnike z ustreznimi metodološkimi (metodičnimi) usmeritvami. Podobno velja tudi za SŠ učitelje. Fatur je že v začetku 90. let predlagal revijo, ki bi prevzela

strokovno podporo za učitelje slovenščine, če tega pač ne opravlja JiS. Po zgledu podobnih revij, npr. Kemija v šoli, naj bi se imenovala Slovenščina v šoli, kar se je tudi zgodilo.

- Silva Faturja je na neki način bolelo, da »pomena didaktike niso uvideli tudi vsi naši najuglednejši literarni zgodovinarji in jezikoslovci, še več, vse, kar je didaktičnega, je marsikdo štel za nekaj drugo- ali tretjerazrednega« (Fatur, 1990, 197).
- Silvo Fatur je bil izjemen spodbujevalec mlajših slovenistov in slovenistk na OŠ in SŠ, ki smo še iskali učinkovite in privlačne pristope za književni pouk. Kot svetovalec za slovenščino na ZRSŠ je bil kar strog, poleg vsebinskega dela izvedenih učnih ur, ki jih je potrpežljivo in zavzeto opazoval, je bil zelo natančen in zahteven tudi glede administrativnega dela, ki ga je bilo takrat, verjetno tudi danes, odločno preveč.
- Kar je bilo zame, gimnazijsko slovenistko, navdušujoče, je bil njegov blag in odprt način strokovne komunikacije o vseh porajajočih dilemah pri pouku književnosti. Pod njegovim vodstvom sem na gimnaziji izvedla tudi dva t. i. vzorna nastopa za kolege in kolegice. Priprav nanju je bilo res veliko, pa tudi kakšna nerodnost se je pripetila, predvsem tehnične narave, ki pa je svetovalec Fatur ni pretirano poudarjal in je deloval nadvse pomirjujoče. Povabil me je za svetovalec za slovenščino na OE ZRSŠ, kjer sem si razširila pedagoško obzorje in spoznala problematiko OŠ in SŠ tudi z drugačnega zornega kota.
- Kolegu Silvu Faturju sem res hvaležna, da me je na moji profesionalni poti vedno podpiral kot svetovalec in kasneje kot moj predstojnik. Sodelovanje s Faturjem je bila zame odlična življenjska izkušnja in trdna popotnica za nadaljnjo profesionalno pot.

Ivica Eller | Portorož

Spominski večer o Silvu Faturju v Luciji

Prijatelja Silva Faturja sem spoznala 1975. leta, ko je z vodstvom Slavističnega društva organiziral tradicionalno slavistično zborovanje v Postojni, ki se je končalo z odlično strokovno ekskurzijo po Pivškem, do Vilharjevega gradu Kalec in Kettejevega Prema.

Takrat je bil ravnatelj postojnske gimnazije.

Ko je leta 1977 sprejel v Koprnu na Zavodu za šolstvo delo pedagoškega svetovalca za slovenski jezik v osnovnih in srednjih šolah na Primorskem in v Tržaški pokrajini, se je z družino preselil v Koper, kasneje pa v novo hišo v Luciji.

Bil je odličen pedagog in svetovalec, zato smo ga slavisti spoštovali.

Zdaj so postali stiki pogostejši. Srečevali smo se na kulturnih prireditvah, na slavističnih zborovanjih in na nepozabnih strokovnih ekskurzijah, ki jih je organiziralo knjižno podjetje Libris, vodil pa največkrat on.

Njegovo življenje je bil dolg delovni dan, ki se je iztekel letos, 15. januarja, v 88. letu starosti. Bil je človek, vreden spoštovanja, zelo izobražen, velik ljubitelj maternega jezika

in književnosti, z izostrenim jezikovnim občutkom, s srcem za ljudi, posebno za mlade, in veliko ljubeznijo do svoje rodne pokrajine. Bil je preprost, dostopen in strpen, znal je razumljivo razložiti jezikovne ali literarne probleme po Trstenjakovem vzoru, da lahko še tako težko snov preprosto razložiš, če jo seveda obvladaš. Zanimalo ga je vse, zato je neprestano študiral, raziskoval in primerjal. Všeč mu je bila zgodovina, ogromno je bral. Pomirjala pa ga je narava, posebno gozdovi in vrhovi. Že v prvem letu poučevanja je kot razrednik peljal učence z OŠ Pivka za končni izlet na Triglav. To je bila velika odgovornost, ki se je srečno končala in ostala v spominu kot nepozabna avantura. Užival je v fotografiranju, predvsem drobnih detajlov. Bil je dober in trden prijatelj. Z njim in gospo Nado smo obiskali Pivško, Trst pa tudi moje kraje na Kamniškem. Za organizacijo in vodenje ekskurzij je imel poseben dar in tudi veliko odgovornost.

Sadovi njegovega neutrudnega več kot 50-letnega dela so bogati. Omejila se bom na tiste, ki so mi posebno všeč. Drobna knjižica **ZAPISI O MATERINŠČINI IN NJENIH MOJSTRIH** me je takoj pritegnila. Izšla je 1999. leta. Namenil jo je v prvi vrsti izobražencem vseh strok, da bi se na dostopen način ponovno srečali z maternim jezikom in